

**Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-019
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, Тоҷикистон, ш. Душанбе, хиёбони
Рӯдакӣ, 17)**

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Исмоилзода Салоҳиддин Абдулазиз дар мавзӯи “Мавқеи конститутсионӣ-ҳуқуқии прокуратура дар низоми мақомоти ҳокимияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.02 – ҳуқуқии конститутсионӣ; ҳуқуқии муҳофизати судии конститутсионӣ; танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ, пешниҳод шудааст.

Мутобиқати муҳтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илми эълоншуда. Диссертатсияи Исмоилзода Салоҳиддин Абдулазиз, аз ҷониби муаллиф ҳамчун таҳқиқ гардида, ба яке аз мавзӯҳои муҳими илми ҳуқуқии конститутсионӣ – мавқеи конститутсионӣ-ҳуқуқии прокуратура дар низоми мақомоти ҳокимияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон” бахшида шуда, таҳқиқоти илмӣ анҷомёфта ба ҳисоб меравад ва барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.02 – ҳуқуқии конститутсионӣ; ҳуқуқии муҳофизати судии конститутсионӣ; танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ мутобиқ мебошад.

Муҳимии мавзӯи таҳқиқот.

Прокуратура аз рӯи анъана дар механизми давлатдорӣ мавқеи махсусро ишғол намуда, дар он вазифаҳоеро, ки аҳамияти калони ҷамъиятию сиёсӣ доранд, иҷро менамояд. Ташкили мақомоти прокуратура ҳамчун низоми мустақили мақомот ва тамоми фаъолияти минбаъдаи он ба вазифаи асосии таъмини тартиботи ҳуқуқӣ дар кишвар тобеъ карда мешуд, ки он доимо бо душвориҳои назаррасе, ки аз миқёси ҳудудии давлат, муносибатҳо байни мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва ҷамъият, хусусиятҳои вазъияти маданӣ ва ғайра ба вучуд омадааст,

алоқаманд аст. Аз ин рӯ, омӯзиши ҳамаҷонибаи мавқеи он дар низоми таҷзияи ҳокимият масъалаи муҳим ба ҳисоб меравад. Мақомоти прокуратура аз ҷумлаи сохторҳои, ки барои амалисозии принсипи боздорӣ ва мувозинат миёни шохаҳои ҳокимияти давлатӣ ва ҳимояи ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунии инсон ва шаҳрванд нақши муҳимро иҷро мекунад.

Муаллиф дар диссертатсия қайд менамояд, ки муайян намудани мавқеи мақомоти прокуратура дар низоми мақомоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон на танҳо аз лиҳози таърихӣ ва муҳофизатӣ, балки аз лиҳози ҳуқуқи конституционӣ низ масъалаи муҳим буда, вазъи ҳуқуқии мақомоти прокуратура аз нигоҳи илм ва соҳаи ҳуқуқи конституционӣ таҳқиқоти ҷиддиро металабад.

Дар диссертатсия муаллиф бо дарназардошти маводи илмӣ, таҳлили фаъолияти мақомоти прокуратура, таҷрибаи судӣ ва ғайра кӯшиш кардааст, ки дар доираи таҳқиқоти анҷомпазируфта мафҳум, таърихи инкишоф, мавқеи мақомоти прокуратура дар миёни шохаҳои ҳокимияти қонунгузорӣ, иҷроия ва судӣ мавриди пажӯҳиш қарор дода шавад. Ҳамзамон дар рисола ҷойи мақомоти прокуратура дар миёни мақомоти давлатӣ баррасӣ ва таҳлил гардидааст.

Диссертатсияи Исмоилзода Салоҳиддин Абдулазиз аз муқаддима, ду боб, шаш зербоб, хулоса, рӯйхати сарчашма ва адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Ҳаҷми диссертатсия 212 саҳифаро ташкил медиҳад.

Дарачаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод шудаанд.

Наwgонии илмии таҳқиқоти диссертатсионии Исмоилзода Салоҳиддин Абдулазиз дар он ифода меёбад, ки дар диссертатсия концепсияи муаллифии мавқеи конституционӣ-ҳуқуқии мақомоти прокуратураи Тоҷикистон, аз ҷумла мавқеи он дар низоми тақсими ҳокимият, инчунин механизми таъмини ҳуқуқи озодиҳои конституционии инсон ва шаҳрванд пешниҳод шудааст. Мавқеи фаъолияти мақомоти прокуратура дар механизми давлатӣ, инчунин

микёс ва доираи вазифаҳои мақомоти прокуратура оид ба хифзи тартиботи ҳуқуқӣ ва ҳуқуқу озодиҳои инсон аниқ карда шудааст. Аз ҷониби муаллиф пешниҳод шудааст, ки як қатор тағйироту иловаҳо ба қонунгузорию ҷорӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи прокуратура ворид карда шаванд.

Ҳамчунин, диссертатсияи мазкур бори нахуст аз лиҳози ҳуқуқи конститутсионӣ кӯшиши муайян намудани ҷанбаҳои ҳуқуқии фаъолияти мақомоти прокуратура дар низоми таҷзияи ҳокимияти давлатӣ ва ҳамкорию мутақобилаи он бо дигар мақомоти ҳокимияти давлатӣ мавриди баррасии амиқ қарор дода шуд. Таҳқиқоти назариявӣ ва амалии фаъолияти имрӯзаи он ба як қатор хулоса ва пешниҳодҳо бо мақсади устувор намудани мавқеъ ва нақши прокуратура дар низоми таҷзияи ҳокимияти давлатиро муайян намудаанд.

Диссертант вазифаҳои дар назди худ гузоштаҳо дар самти таҳқиқоти диссертатсионии мазкур тавассути нақтаҳои илмӣ ба ҳимоя пешниҳоднамудааш пурра инъикос намуда, ҷиҳати расидан ба ҳадафҳои худ аз сарчашмаҳои муътамади таърихӣ-ҳуқуқӣ, қонунгузорӣ, инчунин аз андешаву назари олимони дохиливу хориҷӣ истифода намудааст, ки онҳо дар маҷмӯъ, навгонии таҳқиқоти илмиро таъмин менамоянд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ бо далели он, ки натиҷаҳои таҳқиқот ба мо имкон медиҳанд, ки ба ташаккули прокуратура ҳамчун қисми таркибии низоми мақомоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон тавачҷӯҳи нав зоҳир карда шавад ва имкон медиҳад нақши онро дар механизми давлатӣ муайян карда шавад.

Диссертатсияи Исмоилзода Салоҳиддин Абдулазиз аҳамияти баланди илмӣ ва амалӣ дорад. Он муқаррароти умуминазариявӣ доир ба ҷойгоҳ ва нақши мақомоти прокуратура дар дастгоҳи идоракунии давлатӣ, аз ҷумла дар низоми таҷзияи ҳокимияти давлатӣ ташкил дода, тамоюли рушди ҷомеаи демократиро дар замони муосир муайян

менамояд. Истифодаи онҳо ба муаллиф имконият фароҳам оварданд, ки як қатор пешниҳодхоро чиҳати баланд бардоштани мавқеи мақомоти прокуратура, ворид намудани тағйирот ба мавқеи конститутсионии он ва ворид намудани тағйиру иловаҳо ба қонунҳои амалкунандаи кишвар дар соҳаи таҳлилшуда баён намояд.

Таҳқиқоти анҷомдодашуда дар самти ҳамкориҳои мақомоти прокуратура бо дигар мақомоти давлатӣ, аз ҷумла мақомоти қонунгузор, иҷроия ва судӣ барои ташаккули ҳуқуқи конститутсионӣ, назорати прокурорӣ, назарияи давлат ва ҳуқуқ, муҳофизати ҷиноятӣ, граждонӣ, иқтисодӣ ва ташкили мақомоти ҳифзи ҳуқуқ нақши боризро иҷро намуда, метавонад барои тадқиқоти минбаъда хизмат намояд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот бошад аз он иборат аст, ки дар он баҳсҳои ҷойдошта оид ба мавқеъ ва нақши мақомоти прокуратура дар низомии мақомоти ҳокимияти давлатӣ бо пешниҳод намудани усулҳои нав дар сохтори ташкилии прокуратура, ба таври амиқ муайян намудани функция ва самтҳои фаъолияти он роҳи ҳалли ҳудро пайдо намуда, барои самаранок анҷом додани назорати прокурорӣ, инчунин таъмин намудани сатҳи олии қонуният нақши муҳимро иҷро хоҳад намуд. Махсусан, дар он суҳан оид ба мақомоти бисёрҷанбаи конститутсионӣ меравад, ки аз номи давлат функцияи назоратиро чиҳати иҷроиши меъёрҳои Конституция ва қонунҳо ба роҳ мемонад. Бо дарназардошти натиҷаҳои таҳқиқоти мазкур зарур аст, ки як қатор тадбирҳои судманд чиҳати беҳтар намудани сохтори дохилии мақомоти прокуратура, ташкил ва татбиқи назорати прокурорӣ андешида шаванд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар интишороти асосии муаллиф – дар 12 мақола, аз ҷумла 4 мақолаи илмӣ, ки дар маҷаллаҳои тавсияшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 8 мақола дар нашрияҳои дигар ба таъъ расидаанд, инъикоси ҳудро ёфтаанд. Теъдоди маводи нашршуда ба банди 35

Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Масъалаҳои бахшнок дар таҳқиқот.

Диссертатсияи Исмоилзода С.А. дар баробари муваффақиятҳо, инчунин баъзе масъалаҳои дар бар мегирад, ки аз нигоҳи илмӣ бахшнок мебошанд ва онҳоро ба таври зерин нишон додан мумкин аст:

1. Дар банди «Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот» муаллиф қайд менамояд, ки: «Зарур аст, ки масъалаи ба прокуратура додани ҳуқуқи ташаббуси қонунгузорӣ баррасӣ карда шавад. Аз сабаби он, ки прокуратураро ҳамчун шохаи мустақили ҳокимияти давлатӣ маънидод намудем, дар сурати додани чунин ҳуқуқ ба ӯ мавқеъ ва нақши он дар низоми мақомоти ҳокимияти давлатӣ боз ҳам баланд хоҳад шуд».

Қайд кардан бамаврид аст, ки аллбатта, ба мақомот додани салоҳияти зиёди ҳокимияти давлатӣ бешубҳа мақоми онро баланд мебардорад, лекин то чи андоза бо сифат амалӣ гаштани салоҳият саволро ба миён меорад. Дар Конститутсия доираи субъектони ташаббуси қонунгузорӣ муқаррар карда шудаанд. Дигарон метавонанд ба воситаи субъектони муқарраршуда, таклифу пешниҳоди худро амалӣ созанд.

Ҷиҳати мақомоти прокуратураро ҳамчун шохаи мустақили ҳокимияти давлатӣ маънидод намудани диссертант низ бахшнок мебошад. Ба мақомоти прокуратура яке аз салоҳияти муҳимми давлатӣ – назорати риояи дақиқ ва иҷрои яқхелаи қонун дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон дода шудааст. Барои дар сатҳи зарурӣ ва бо сифат амалӣ гаштани ин салоҳият кӯшиши зиёди мақомоти мазкур сарфа мегардад.

**Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи
Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.**

Диссертатсияи Исмоилзода С.А. ба талаботи банди 31 ва 33 тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июли соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд. Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ, натиҷа ва нуқтаҳои нави илмӣ мебошад. Таҳқиқоти мазкур саҳми шахсии муаллифро дар соҳаи илм нишон медиҳад ва муаллифи рисола Исмоилзода Салоҳиддин Абдулазиз сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.02 – ҳуқуқи конститусионӣ; ҳуқуқи мурофиаи судии конститусионӣ; танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ мебошад.

Тақриздиханда:

номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ,

дотсент, мудири кафедраи ҳуқуқи конститусионии

Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва

сиёсати Тоҷикистон

Бобоев А.Х.

Имзои **Бобоев А.Х.**-ро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва

сиёсати Тоҷикистон..... Мирпоччоев И.Х.

Суроға: 734067, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Хучанд, мкр-н 17.
хонаи 1 Тел.: +992 (3422) -2-38-11, e-mail: boboev-anvar@mail.ru